

Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji Vakfı Kütüphaneleri

Libraries of the Ankara College Foundation of the
Turkish Education Society

Selda Arıkan*

Öz

Bu makalede Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji Vakfı kütüphaneleri ve bu kütüphanelerin son yıllarda gerçekleştirdikleri etkinlikler kısaca tanıtılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Okul kütüphaneleri; TED Ankara Koleji Vakfı Kütüphaneleri

Abstract

This paper introduces the Libraries of the Ankara College Foundation, a K-12 institution, along with the most recent activities thereof.

Keywords: School libraries; Turkish Education Society Ankara College Foundation Libraries

Giriş

İnsanın en önemli gereksinimlerinden birinin bilgi olması, bugüne ve geleceğe yönelik bütün yatırımlarda bilgi kaynaklarına ve bilgiye büyük önem verilmesini sağlamıştır. Bu doğrultuda "bilgiyi" ortak konu edinen iki kurum: "kütüphaneler" ve "eğitim- öğretim kurumları olan okullar" bir araya gelmiştir. Eğitimin temel ve vazgeçilmez bilgi kaynaklarından biri olan kitap ve her türlü yayının korunduğu, sergilendiği ve hizmete sunulduğu yerler olan kütüphaneler, büyük bir hızla gelişen eğitim ve iletişim teknolojilerine rağmen günümüzde önemini ve işlevini yitirmemiş, aksine, yeni teknolojilerin sağladığı imkânlarla zenginleşerek eğitimdeki yerini ve işlevini artırmıştır.

* Kütüphaneci, TED Ankara Koleji Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi (sarikan@tedankara.k12.tr).

Kütüphanelerin bilginin birikim, iletim ve kullanım merkezi olması, okullarda ise gerçekleştirilen hizmetlerin bilgiye yönelik özelliği bu iki kurumu eğitim-öğretim ortamında birleştirmiştir. Okul kütüphaneleri adı altında hizmet veren merkezler bilginin en verimli biçimde paylaşıldığı yerler haline gelmiştir. Eğitim ve öğretimin amaçlarına ulaşmasında, kütüphane hizmetlerinin tümünü içeren zengin bir program, okulların öncelikle gözönünde bulundurması gereken koşul olarak ortaya çıkmıştır.

Okul kütüphaneleri; eğitim ve öğretim için gerekli her türlü bilgi kaynağını toplayan, düzenleyen, hizmetleri ile parçası bulunduğu öğretim kademesinin amaçlarının gerçekleşmesine dinamik bir şekilde katılan ve çağın gereksinimlerine uygun olarak gelişen toplumsal kurumlardır. Hizmet vermekle yükümlü oldukları okuldaki öğretmenlerin, öğrencilerin, yöneticilerin, personelin ve gerektiğinde bulunduğu toplumun bilgi gereksinimlerini karşılamak zorundadır.

Türk Eğitim Derneği (TED) Ankara Koleji Vakfı okulları çağın koşullarına ve gelecek beklentilerine uygun olarak eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürmektedir. Kurumumuzda eğitim kalitesinin yükseltilmesine, yaşam boyu eğitimin gerçekleştirilmesine ve bilgi gereksinimlerinin karşılanmasına büyük önem verilmektedir. Günümüzün öğrencileri yarının bilgi üreticileri ve kullanıcılarıdır. Hayatlarının en önemli devresinde edinecekleri deneyimler yarınlarını olumlu biçimde etkileyecektir.

TED Ankara Koleji Vakfı İlköğretim 1. ve 2. Kademe ve Lise Kütüphanesi modern okul kütüphaneciliğine uygun standartlarda hizmet vermek üzere yeniden organize edilmiştir. Bu kütüphanelere ilave olarak öğretmenler için Araştırma Kütüphanesi kurulmuştur.

TED Ankara Koleji Vakfı Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi

TED Ankara Koleji Vakfı İlköğretim 1. ve 2. Kademe ile Lise ve Araştırma Kütüphanelerinin amacı; okulun eğitim ve öğretim programlarına etkin bir şekilde

de katkıda bulunmak; öğretmenlerin mesleki çalışmalarına yardımcı olmak; öğrencilerin derslerini olduğu kadar boş zamanlarını da en iyi şekilde değerlendirmelerini ve yapıcı, eleştirici ve estetik değerlere ilgi duymalarını sağlamak; bütün kullanıcıların düşünme yeteneğinin geliştirilmesi ve bilgi gereksinimlerinin karşılanması için her türlü bilgi kaynağını sağlamak, düzenlemek ve hizmete sunmaktır.

Örgüt Yapısı

Kütüphanelerin koordinasyonu, yönetimi ve hizmetleri aşağıdaki şekilde yürütülmektedir:

1. Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi Müdürü;
2. İlköğretim 1. ve 2. Kademe Kütüphaneleri ile Lise Kütüphanesi Şefleri, Araştırma Kütüphanesi Şefi.

Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi Müdürü TED Ankara Koleji Vakfı Genel Müdürlüğüne, Kütüphane Şefleri ise Merkez Müdürlüğüne bağlı olarak çalışmalarını yürütmektedir.

Personel

Dinamik ve başarılı bir hizmetin verilmesinde personelin, özellikle mesleki eğitim görmüş kütüphanecilerin önemi bilinmektedir. Bir okul kütüphanecisinin yönetsel sorumlulukları olduğu kadar eğitimsel ve toplumsal sorumlulukları da vardır. Kurumumuz bu özellikleri esas alarak, kütüphanecilik eğitimi görmüş, eğitim ve öğretim teknikleri konusunda bilgili, bilgi kaynaklarının seçimi, düzenlenmesi, kullanılması, kütüphane otomasyonu ve enformasyon teknolojileri konusunda uzman sekiz kütüphaneciyi kadrosuna dahil etmiştir. Şu anda bir müdür ve sekiz kütüphaneci vardır. Personelin dağılımı aşağıdaki gibidir:

Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi Müdürü: Kütüphaneci	
İlköğretim 1. Kademe Kütüphanesi	: 1 Şef Kütüphaneci, 1 Kütüphaneci
İlköğretim 2. Kademe Kütüphanesi	: 1 Şef Kütüphaneci, 1 Kütüphaneci
Lise Kütüphanesi	: 1 Şef Kütüphaneci, 1 Kütüphaneci
Araştırma Kütüphanesi	: 1 Şef Kütüphaneci

Bilgi Kaynakları ve Koleksiyon

Kütüphanelerin koleksiyonları, yukarıdaki amaçların gerçekleştirilmesi doğrultusunda; kitaplar, süreli yayınlar, danışma kaynakları, görsel-işitsel materyaller (CD-ROM, video, kaset, poster vb.) ve elektronik bilgi kaynaklarından meydana gelmektedir. Kütüphanelerimizde bulunan kaynaklar Dewey Onlu Sınıflama sistemine göre sınıflandırılarak, kullanıcıların kendi başlarına araştırma yapmalarına imkân tanıyan açık raf sistemine göre raflara yerleştirilmiştir. 1997-1998 öğretim yılında kütüphanelerde bulunan materyal sayısı toplam 9.000 iken şu anda bu sayı 23.000 civarındadır.

Kütüphane Otomasyonu

Kütüphanelerde yapılmakta olan sağlama, kataloglama, ödünç verme, süreli yayınların denetimi ve danışma hizmetlerini bilgisayara dayalı olarak gerçekleştirmek, kütüphane yönetiminde bilgisayar ve uzakiletişim teknolojisi başta olmak üzere enformasyon teknolojisinin tüm ürünlerinden yararlanmak "Kütüphane Otomasyonu" olarak tanımlanabilir.

TED Ankara Koleji Vakfı Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi 1 Temmuz 1998 tarihinde otomasyon çalışmalarına başlamıştır. Bu amaç doğrultusunda yazılım seçimi yapılmış ve Bilkent Üniversitesi tarafından geliştirilen BLISS-PC yazılımı satın alınmıştır. Bir yıl gibi kısa bir süre içinde kütüphanelerde bulunan bütün materyallerin bibliyografik bilgileri bilgisayar ortamına aktarılmış ve yukarıda adı geçen hizmetler (kataloglama, çevrimiçi katalog taraması, sipariş, ödünç verme vb.) bilgisayar üzerinden verilmeye başlanmıştır. BLISS-PC'nin web modülü olmayışı nedeniyle Kasım 1999'da BLISS-Li-

nux satın alınmış, eski sistem üzerinde bulunan bütün veri tabanları bu sisteme aktarılarak Aralık 1999'da kütüphanelerimizde bulunan bütün materyallerin bibliyografik künyeleri Internet üzerinden taramaya açılmıştır. Böylece kullanıcılarımız kütüphane kataloğuna her yerden erişme olanağına kavuşmuşlardır. Aynı tarihte kütüphane web sayfası (<http://library.tedankara.k12.tr>) hazırlanarak kullanıcılarımızın hizmetine sunulmuştur. Böylece kütüphanemiz basılı ortamdaki materyaller ile birlikte elektronik ortamda bulunan bilgi kaynaklarını da kullanıcıların hizmetine sunmaya başlamıştır.

Kütüphane Hizmetleri

Kütüphane hizmetleri, kütüphaneye her türlü materyalin ve araç gerecin sağlanmasından kullanıcıya sunulacak duruma getirilmesine kadar yapılması gereken işleri kapsayan "Teknik Hizmetler" ve kullanıma hazır hale gelen kütüphane materyalinin veya bilginin kullanıcıya sunulması işlemini kapsayan "Okuyucu Hizmetleri" olarak iki ana grupta yürütülür.

Teknik Hizmetler

Seçim ve Sağlama

Güncelliğini kaybetmiş kitaplarla dolu, arşiv niteliği taşıyan, müfredat programlarının gerisinde kalmış bir kütüphane öğretmen ve öğrenciler için çekici ve cazip olamayacağından, bu tür yayınlar kütüphanelerin koleksiyonundan ayıklanmıştır. Yerlerine güncel olan, kalitesi ve düzeyi eğitimin verildiği yaş grubuna hitap eden, müfredata uygun, boş zamanları değerlendirmek için okumaya elverişli yeni yayınlar alınmıştır. Öğretmenler için yeni kurulan Araştırma Kütüphanesi koleksiyonu da öğretmenlerden gelen talepler ile zenginleştirilmiştir. TED Ankara Koleji Kütüphanelerinin koleksiyonunun yeniden oluşturulmasında ve geliştirilmesinde temel hareket noktası öğretmenlerin ve öğrencilerin gereksinimleridir. Gereksinim terimi ile hem bireysel hem de eğitimsel eğilimlerden ötürü doğan istekler amaçlanmaktadır.

Bilgi kaynaklarının sağlanmasında satın alma ve bağış söz konusudur. Kaynakların bir kısmı yurt içi, bir kısmı da yurt dışından temin edilmektedir.

Kataloglama ve Sınıflama

1998 yılında başlayan yeniden yapılandırma çalışmaları sırasında kütüphaneye koleksiyonu gözden geçirilmiş ve güncelliğini kaybetmiş yaklaşık 4000 materyal koleksiyondan çıkarılmıştır. Geriye dönük olarak 1. ve 2. kademe kütüphanelerinde sağlıklı bir kataloglama yapılmadığından bütün kataloglama işlemleri yeniden yapılmıştır. Otomasyona geçiş aşamasında kütüphanelerde bulunan bütün materyaller “Dewey Onlu Sınıflama” sistemine göre sınıflanarak “Anglo Amerikan Kataloglama Kuralları II”ye göre kataloglanmıştır. İngilizce olan konu başlıkları listeleri Türkçeye çevrilmiş ve materyallere hem Türkçe hem de İngilizce konu başlıkları verilmiştir.

Sürelî Yayınlar

1998 yılından önce kütüphanelerimizin abone olduğu süreli yayın kaydı yoktur. Yeniden yapılandırma çalışmaları ile birlikte, eğitim ve öğretimi destekleyecek bir süreli yayın koleksiyonu oluşturulmaya başlanmış ve 1999 yılı için 14 adedi yurt içi, 99 adedi yurt dışından olmak üzere toplam 113 adet süreli yayına abone olunmuştur. 1999 yılında bu dergilerin içinden çeşitli nedenlerle yayınları duran dergilerin abonelikleri iptal edilmiş ve yeni eklenenlerle birlikte 2000 yılı için 37 adedi Türkçe, 89 adedi yabancı dilde olmak üzere toplam 126 adet dergiye abone olunmuştur.

Ayrıca kütüphanelerde bulunan süreli yayınların elektronik ortamda bulunmalarına da kütüphane web sayfasından ulaşılabilmektedir.

Okuyucu Hizmetleri

Kütüphanelerimizde öğretmenlerin ve öğrencilerin kütüphane hizmetlerinden yararlanmalarına imkân sağlayacak her türlü girişim ve hizmetler bu grup içinde ele alınıp değerlendirilmektedir.

Ödünç Verme Hizmeti

Kütüphanelerimizde "Kütüphaneler Yönetmeliği" içinde yer alan ödünç verme kurallarına göre öğretmen ve öğrencilerin tüm bilgi kaynaklarından gerek okul içi, gerekse okul dışında kolaylıkla yararlanabilmelerini sağlayıcı, kısıtlayıcı değil destekleyici nitelikte hizmet verilmektedir. Ödünç verme işlemleri BLISS-Linux Kütüphane Otomasyon Sisteminin Dolaşım Modülü ve barkod etiket ve okuyucuları kullanılarak yapılmaktadır.

Danışma Hizmeti

Kütüphanelerde kullanıcılara yardımcı hedef alan bir hizmettir. Temelde kullanıcı ile bilgi kaynakları arasında bağ kurma fikrine dayanan bu hizmet, kütüphanelerimizde genellikle çeşitli olayların ve soruların araştırılması, aranan bir bilgi kaynağının veya bilginin bulunması ve belirli bir konuda bibliyografya hazırlanması gibi işlemleri kapsamaktadır.

- *İnternet ve Veri Tabanlarının Kullanımı:* Gelişmekte olan bilgi teknolojileri, pek çok okulda İnternet veri tabanları ile eğitimin desteklenmesini gündeme getirmiştir. Eğitimde araştırmacılığı, görsel zenginliği ve yorumlama yeteneğini geliştirici bu tür destek materyallerinden okulumuz öğretmen ve öğrencilerinin, ilgili birimlerin yararlanmasını sağlamak amacı ile, Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezinde, elektronik veri tabanları 11 Eylül 1998 tarihinden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. İlk bağlantı deneme amaçlı olarak EBSCOhost Reference Center ile yapılmıştır. İki aylık bu deneme bağlantısında 1283 adet tarama yapılmış ve bunun sonucunda 1331 sayfa tam metin makale okunmuştur. Bununla birlikte CD-ROM üzerinde bulunan ERIC ve MLA veri tabanları 1999 tarihinden itibaren kullanılmaya başlanmış ve bu iki veri tabanından 35 öğretmen ve 265 öğrenci yararlanmıştır. 1999-2000 döneminde ERIC ve MLA adlı veri tabanlarının kullanımı izlenmiş ve kullanılmadıkları için abonelikleri iptal edilmiştir. Bunların yerine elektronik ortamda bulunan, EBSCO tarafından sunulan, okullar için hazırlanmış elektronik veri tabanları paketine abone olunmuştur. 1 Eylül 1999 - 30 Haziran 2000 tarihleri arasında bu veri tabanlarından toplam 2190 tarama yapılmış, bunun sonucunda 23.695 sayfa (4526 makale) elektronik ortamda kullanıcılar tarafından alınmıştır. Ayrıca çeşitli zamanlarda 1 ay süreli olarak 16 ayrı veri tabanı deneme amaçlı olarak kullanıcılara sunulmuştur.

- *Web Sayfası Kullanımı:* Kasım 1999'da kütüphane web sayfası hazırlanarak kullanıma sunulmuştur (<http://library.tedankara.k12.tr>). Kasım 1999-30 Eylül 2000 tarihleri arasında kütüphane web sayfası 8500 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. 2000 yılı yaz döneminde yapılan çalışmalar sonucunda eğitim ve öğretimi destekleyen ve ödev konuları ile ilgili Türkçe ve yabancı web sayfalarının adresleri toplanmış ve bunlar Dewey Onlu Sınıflama Sistemine göre hazırlanmış ve kütüphane web sayfasından sunulmaya başlanmıştır. Kütüphane web sayfamız içerik açısından her geçen gün zenginleşmeye devam etmekte ve elektronik ortamda bulunan bilgilere ulaşmak için vazgeçilmez bir site olmayı hedeflemektedir. Ayrıca kütüphaneyle ilgili her türlü bilgiye ulaşılabilecek, materyaller hakkında bilgi alınabilecek ve bilgi istek formu ile istenilen bilgilerin sağlanabileceği önemli bir web sayfasıdır. Kütüphane Web sayfası ilgili kütüphaneci personel tarafından sürekli olarak yenilenmektedir.
- *Kütüphanelerarası Ödünç Verme ve Makale İstekleri:* Her bilgi kaynağının her kütüphanede bulunamayacağı düşüncesinden hareketle kütüphanemiz ülkemizde bulunan diğer kütüphanelerden okuyucu istekleri doğrultusunda materyal getirmektedir. Bu amaçla kütüphanelerarası ödünç verme protokolü ile 26 kitap 2000 yılı döneminde farklı kütüphanelerden getirtilerek isteyen kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Ayrıca kullanıcıların istekleri doğrultusunda 21 (525 sayfa) adet makale yurt dışından elektronik olarak getirtilerek, basılı formatta kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Web sayfası üzerinde bulunan "Bilgi İstek Formu" ile gelen 55 adet tarama isteği kütüphaneye iletilmiş ve bunlar da elektronik veri tabanlarından taramaları yapılarak isteyen kullanıcılara iletilmiştir.
- *Güncel Duyuru Hizmeti:* Bu hizmet Haziran 2000 yılında başlatılmış ve kütüphanelerin abone olduğu 126 derginin içindekiler sayfaları fotokopi çekilerek aylık olarak bölümlere dağıtılmaya başlanmıştır. Bu amaçla 650 sayfa fotokopi çekilmiştir. Ayrıca kütüphanelere yeni gelen materyallerin listeleri hem basılı ortamda hem de kütüphane web sayfasında aylık olarak kullanıcılara duyurulmaktadır.
- *Fotokopi Hizmeti:* Aralık 1998'den itibaren kütüphanelerde fotokopi hizmeti de ücretsiz olarak verilmeye başlanmıştır. Bu hizmetle birlikte kullanıcılar ihtiyaç duydukları bilgi kaynaklarının fotokopilerini kütüphane içinde çekmeye başlamışlardır.

Tablo 1. Yıllara Göre TED Ankara Koleji Vakfı Kütüphaneleri Tarafından Verilen Hizmetler

Hizmetler	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000
Materyal Sağlama	+	+	+	+	+
Kataloglama ve sınıflama	+	+	+	+	+
Sürelî yayınlar				+	
Ödünç verme	+	+	+	+	+
CD-ROM ve İnternet Kullanımı			+	+	+
Elektronik veri tabanları				+	+
Web sayfası kullanımı					+
Kütüphanelerarası ödünç verme					+
Elektronik makale istekleri					+
Güncel duyuru hizmeti				+	+
Fotokopi hizmeti				+	+
Oyuncak kullanımı (ilköğretim 1. Kademe kütüphanesi)				+	+
Seminer ve toplantılara katılma				+	+
Kütüphane oryantasyonu				+	+
Kültürel ve sanatsal etkinlikler			+	+	+
Yönlendirme ve referans hizmeti					+

Bina ve Araçlar

Kütüphanelerin cazip, renkli ve davetkâr birer mekân olmaları için rafların bir kısmı değiştirilip yenilenmiş, ilave mobilyalar yaptırılmış, poster ve resimler ile kütüphane materyallerine yönlendirme yapan işaretler konulmuştur. İlköğretim 1. Kademe öğrencilerinin el becerileri ve zekâ gelişimlerine yönelik, ilgilerini çekecek oyuncaklar alınmıştır.

Kütüphaneler üç ayrı binada hizmet vermektedir. İlköğretim 1. Kademe Kütüphanesi okuma salonundan aynı anda 80, İlköğretim 2. Kademe Kütüphanesinden 50, Lise Kütüphanesinden de 54 öğrenci oturarak yararlanabilmektedir. Araştırma Kütüphanesi ise Lise Kütüphanesinin içinde bir bölümde hizmet vermektedir.

İlköğretim 1. ve 2. Kademe ile Lise Kütüphanesinde öğretmen ve öğrencilerin İnternet ve CD-ROM veri tabanlarını kullanabilecekleri toplam 14 adet bilgisayar bulunmaktadır. Ayrıca her kütüphanede kütüphane kataloğunun taranabileceği tarama terminaleri mevcuttur.

Bütçe

TED Ankara Koleji Vakfı Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi kütüphanelerin yurt içi ve yurt dışından bilgi kaynakları sağlamak, süreli yayınlara abone olmak ve kütüphane hizmetleri vermek ve geliştirmek için yılda 50.000 dolar ayrılmaktadır. Bu rakam yıllara ve kütüphane ihtiyaçlarına göre değişmektedir.

Kullanıcı Eğitimi

Kütüphanenin nasıl kullanılacağını öğrenmek ya da kütüphane olanaklarından üst düzeyde yararlanabilmek için öğrencilere düzenli olarak kütüphane oryantasyon programı düzenlenmektedir. Hizmetiçi eğitim seminerlerinde kütüphaneler ile ilgili sunumlar yapılmaktadır.

Geçen yıl başlayan "Bilgi Okur Yazarlığı Becerileri" (BOB) projesi de halen devam etmektedir. 1999-2000 öğretim yılında, 6. sınıflardan bir sınıf seçilmiş, haftada bir saatten oluşan bir program uygulanmıştır. Çok başarılı olan bu proje, 2000-2001 öğretim yılında tüm 6. sınıflara yayılmıştır. Kütüphaneciler tarafından verilen dersler, öğretmen, kütüphaneci ve eğitimci işbirliğinin de güzel bir örneğidir.

Sonuç

Bilgi hizmetlerinde verimliliğin artırılması ve kullanıcı gereksinimlerinin daha kolay ve hızlı sağlanabilmesi doğrultusunda TED Ankara Koleji Vakfı kütüphaneleri, fiziksel bir mekânla sınırlı olmayan "elektronik kütüphaneler" durumuna gelerek, kullanıcılarının bilgiye olan gereksinimlerini karşılamada vazgeçilmez bir unsur olmayı amaçlamaktadır. Bu amacına ulaşmak için her geçen gün hizmetlerine bir yenisini ilave etmeye ve okul kütüphaneleri ve kütüphaneciliği konusunda öncülük yapmaya devam edecektir.